

Авторський колектив

Суддівський корпус:

Д. А. Гудима, кандидат юридичних наук, суддя Верховного Суду;
О. Р. Кібенко, доктор юридичних наук, суддя Верховного Суду;
В. І. Крат, кандидат юридичних наук, суддя Верховного Суду;
І. В. Ткач, кандидат юридичних наук, суддя Верховного Суду;
О. С. Ткачук, доктор юридичних наук, суддя Верховного Суду;
В. Ю. Уркевич, доктор юридичних наук, суддя Верховного Суду

Науковці:

Л. М. Баранова, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Ю. В. Мица, кандидат юридичних наук, адвокат;
О. П. Печений, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
О. М. Соловійов, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
І. А. Спасибо, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, адвокат;
І. В. Спасибо-Фатеева, доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент Національної академії правових наук України;
О. А. Сурженко, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
М. В. Ус, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, адвокат;
Н. Ю. Філатова, кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, адвокат;
С. В. Черкашин, аспірант кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / 3-38 О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатеева та ін., за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. Харків : ЕКУС, 2020. 496 с. (Серія: "Проблеми судової практики")

ISBN 978-617-7326-47-1

У цьому виданні на прикладах із судової практики розкриваються проблемні аспекти вирішення спорів щодо захисту права власності. Коментується широкий спектр способів захисту права власності – виндикаційний, негативний, кондикційний, реституційний позови, відшкодування збитків і багато інших. Коментуються постанови Верховного Суду за період 2019 – лютий 2020 р. з наданням інформації про відповідні кейси. Завдяки ним та їх коментарям, наданим суддями та науковцями, читач може зробити власні висновки щодо аргументації та застосовуваних підходів, які склалися в судовій практиці при вирішенні справ спорів щодо захисту права власності.

Для суддів, адвокатів, студентів, викладачів та всіх, хто шукає відповіді на питання щодо розв'язання цієї категорії спорів.

УДК 347.233:347.991(477)

© Печений О. П., Спасибо-Фатеева І. В. та ін., 2020.

© ПП «ЕКУС»

за підтримки ГО «Цивілістична платформа»

ISBN 978-617-7326-47-1

ЗМІСТ

Передмова	10
Перелік скорочень.....	11
Розділ 1. Загальні питання захисту права власності.....	12
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС	
1. Про способи захисту цивільних прав.....	12
2. За правилами якого судочинства слід розглядати спрямовані на захист права власності вимоги щодо звільнення майна з-під арешту?	14
КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ	
1. Що означає захист права власності?	21
2. Що становить підставу захисту права власності?.....	25
3. За яких умов можливий превентивний захист права власності?	28
4. Чи обмежений перелік судових способів захисту права власності?	35
5. Чи є вимоги, які виникають у результаті порушення права власності, оборотоздатними майновими правами?.....	37
6. Як визначається спосіб захисту права власності?	40
7. Який спосіб захисту слід вважати ефективним?.....	45
8. Який спосіб захисту слід вважати належним?	50
9. Які наслідки обрання неналежного способу захисту права власності?	55
10. Чи підлягає задоволенню позов про захист права власності в тому випадку, коли позивач правильно сформулював позовну вимогу (предмет та підставу позову), проте послався на невідповідні цій вимозі законодавчі положення?.....	60
11. Який спосіб захисту має заявляти позивач у випадку перебування з відповідачем у договірних правовідносинах щодо своєї речі: договірний спосіб захисту чи спосіб захисту, що ґрунтується на інших цивільно-правових інститутах (праві власності, делікті, безпідставному збагаченні тощо)?.....	65
12. Що означає співмірність (пропорційність) як критерій обрання і застосування способу захисту?	69
13. В яких випадках вимагається обов'язкове досудове врегулювання спору між сторонами?	73
14. Хто може звертатися із позовами про захист права власності?	79
15. В яких випадках прокурор може звертатися до суду в інтересах інших осіб за захистом права власності?.....	82
16. За яких умов громадські організації можуть звертатися до суду в інтересах інших осіб за захистом права власності?	86
17. Який порядок захисту права власності Міністерством юстиції України?	88
18. Як способи захисту права власності співвідносяться із юрисдикцією?.....	90
19. До яких способів захисту належить позов про зняття арешту з майна?	91
Розділ 2. Спори щодо набуття та припинення права власності та інших речових прав. Спори щодо здійснення прав на майно та розпоряджання майном	93
Підрозділ 2.1. Спори щодо набуття права власності	93
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС	
1. Про виникнення права власності за набувальною давністю.....	93
2. Про умови набуття права власності добросовісним набувачем.....	95
3. Про різницю між управлінням корпоративними правами та управлінням цінними паперами.....	96
4. Про подолання перешкод у здійсненні прав на цінні папери в разі, якщо депозитарна установа, яку було позбавлено ліцензії, не здійснили передання належних документів Національному депозитарію України, а останній відмовляється вчинити дії щодо зарахування цінних паперів на рахунок іншого депозитарію.....	99
5. Про визнання права власності на об'єкти незавершеного будівництва	102
6. Щодо виникнення в особи, яка є стороною договору купівлі-продажу майнових прав на квартиру у багатоквартирному житловому будинку, що зводиться, прав на квартиру на підставі рішення суду	103

КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ

1. Що є підставою та які умови набуття права власності за набувальною давністю?	107
2. Хто може набути право власності за набувальною давністю?.....	109
3. Яке майно може набуватися за набувальною давністю?.....	111
4. Що розуміється під добросовісністю заволодіння майном при набутті права власності за набувальною давністю?	113
5. Яке володіння чужим майном вважається відкритим?.....	116
6. Які спеціальні умови набуття права власності на чуже майно за набувальною давністю?	118
7. Який порядок набуття права власності за набувальною давністю?.....	120
8. Чи конкурують між собою підстави набуття права власності за набувальною давністю (ст. 344 ЦК) та на безхазяйне майно (ст. 335 ЦК)?.....	122
9. Яка річ вважається безхазяйною?.....	124
10. Який порядок набуття права власності на безхазяйну річ?.....	126
11. Що являє собою незавершене будівництво як об'єкт цивільних прав?.....	128
12. Як співвідносяться поняття «об'єкт незавершеного будівництва» та «об'єкт нерухомості»?	129
13. Як визначити момент виникнення об'єкта незавершеного будівництва?	131
14. Як співвідносяться такі об'єкти, як незавершене будівництво та майнові права на об'єкт, який зводиться?	131
15. Чим відрізняються незавершене та самочинне будівництво?	134
16. Чи може бути задоволений позов про визнання права власності на самочинне будівництво у відсутності у неї права на земельну ділянку, на якій воно зведено?	137
17. Чи підлягає поділу між спадкоємцями майно, до складу якого входять об'єкти самочинного будівництва?	138
18. З якого моменту лізингодержувач набуває право власності на предмет договору лізингу?	139
19. Що слід враховувати при набутті юридичною особою у власність майна шляхом правонаступництва?	140
20. На якому праві переходить до господарського товариства майно учасника, що вноситься ним як вклад до статутного капіталу?	142
Підрозділ 2.2. Спори щодо набуття права власності на державне та комунальне майно	144
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС	
1. Справа про особливості передачі в оренду майна підприємства, що перебуває в процесі приватизації	144
2. Щодо права оперативного управління майном комунальної власності.....	146
КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ	
1. Чи може встановлюватись право оперативного управління прокуратури на майно за рішенням органу місцевого самоврядування?	147
2. Чи може бути майно, що не підлягає приватизації, передане з державної в комунальну власність, яке після цього відчужене приватним особам?	150
3. Які підстави для безоплатного передання у комунальну власність майна, що належить акціонерному товариству?.....	152
4. На якому праві належить майно господарському товариству, частки в статутному капіталі якого належать державі?	154
5. Чи звужують обсяг прав власника зобов'язання, передбачені договором купівлі-продажу приватизованого майна?	154
6. Чи має право житлово-будівельний кооператив на безоплатне отримання у власність земельної ділянки?.....	156
7. Щодо визначення юрисдикції у спорах про визнання недійсними рішень органів державної влади та місцевого самоврядування про надання земельних ділянок у власність житлово-будівельним кооперативам	162
8. Чи можна вважати, що держава залишилась власником майна, переданого профспілкам за радянських часів без зазначення права, на якому це майно було передане?	163
9. Чи має значення те, за чії кошти зводилося майно, для вирішення спору про право власності на нього?	166

Розділ 3. Спори щодо припинення права власності	168
Правові позиції ВС	
1. Як розуміється реквізиція в судовій практиці?	168
КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ	
1. Чи можна вважати реквізицією зарахування на баланс сільради будинку, який входив до складу спадщини і знаходиться в зоні радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи?.....	169
2. Чи припиняється право власності на реквізоване майно? Які способи захисту права власності, яке власник вважає порушеним внаслідок реквізиції?.....	171
3. Які підстави вважати націоналізацію майна особи необґрунтованою та наслідки порушення її прав?	172
4. Хто та на якій підставі може звертатися за поверненням націоналізованого майна?	174
5. Чи мають суди при конфіскації майна спиратися на справедливий баланс між захистом права власності та суспільним інтересом, якщо державні органи (прокуратура, суд) діяли згідно з чинним законодавством?	176
6. Чи може бути вилучено безоплатно гуртожиток у АТ з переданням його у комунальну власність?	177
7. Чи належать до адміністративної юрисдикції спори щодо скасування актів органів місцевого самоврядування з приводу майна, що належить територіальній громаді на праві комунальної власності?	179
8. Чи можуть вважатися порушеними та відповідно чи підлягають захисту права орендаря земельної ділянки, яку було викуплено для задоволення суспільних потреб? ..	181
9. Чи припиняється право власності зі знищенням майна?.....	182
Розділ 4. Позов про визнання права власності	185
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС	
1. Про визнання судом права власності на квартиру в особи, яка є стороною договору купівлі-продажу майнових прав на новозбудоване майно	185
КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ	
1. Основні види позовів про визнання права власності та їх особливості. У яких випадках може бути пред'явлено зустрічний позов про визнання права власності?	186
2. Хто є сторонами у позовах про визнання права власності?	190
3. Які особливості предметної юрисдикції у справах про визнання права власності?	191
4. Які особливості територіальної підсудності (юрисдикції) при пред'явленні позову про визнання права власності?	197
5. Що слід розуміти під втратою документа, який засвідчує право власності?.....	200
6. Чи може бути подано позов про визнання права власності на новостворене майно, прийняте до експлуатації та оформлене (zareєстроване) на іншу особу, у разі невизнання цією особою прав позивача на спірне майно?	203
7. Які підстави визнання права власності у порядку спадкування?	207
8. Хто є позивачем і відповідачем у позовах про визнання права власності у порядку спадкування?.....	209
9. Чи може право власності бути визнане судом за померлою особою?	210
10. Які спірні питання постають щодо визнання права власності за набувальною давністю? ..	213
11. Які особливості позовів про визнання права власності за набувальною давністю на земельну ділянку?	216
12. Як обчислюється набувальна давність у випадку, якщо володіння почалося до набуття чинності ЦК від 16 січня 2003 р.?	217
13. Чи застосовується до позовів про визнання права власності позовна давність?.....	219
14. Чи може бути в одному позові об'єднано вимоги про визнання права власності і втручання майна з чужого незаконного володіння?	220
15. Особливості і розмір сплати судового збору у позовах про визнання права власності....	223
16. Особливості виконання рішень у справах про визнання права власності. Підстави зупинення виконання і зупинення дії судового рішення у цих справах	225
17. Чи може бути пред'явлено спадкоємцями позов про визнання права власності на квартиру, якщо спадкодавець за життя подав заяву про її приватизацію, але права власності не оформив?	227

18. Які особливості розгляду заяв про визнання спадщини відумерлою?	230
19. Чи може бути в одному позові поєднано вимоги про визнання спадщини відумерлою і про визнання права власності територіальної громади?	235
20. Чи є рішення суду про визнання права власності підставою для реєстрації права власності на нерухоме майно?	236
21. Чи підлягає задоволенню позов іпотекодержателя про визнання права власності на предмет іпотеки або про встановлення іпотекодержателю права продажу предмета іпотеки будь-якій третій особі?	240

Розділ 5. Спори, пов'язані з державною реєстрацією права власності..... 244 **ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС**

1. Щодо юрисдикції спорів про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно ...	244
2. Щодо підстави запису про скасування державної реєстрації прав	246
3. Про пов'язаність між собою володіння, права власності та його державної реєстрації	247

КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ

1. Чи достатньою для захисту права власності є вимога про скасування державної реєстрації права власності на нерухоме майно?	249
2. Чи є рішення суду про визнання права власності підставою для реєстрації права власності на нерухоме майно?	251
3. Чи підлягає задоволенню позов про визнання недійсним свідцтва про право власності?	254
4. До якої юрисдикції належать спори щодо оскарження реєстраційних дій?	257
5. Як пов'язані між собою володіння, право власності та державна реєстрація права власності?	262
6. Чи можна вимагати скасування державної реєстрації змін до статуту юридичної особи з мотивацією порушення цим права власності особи на нерухоме майно?	263
7. Чи будуть задоволені вимоги про скасування реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації та державної реєстрації права на нерухомість, якщо позивач доводить наявність порушень при будівництві?	264
8. Чи можна вважати наявним правом власності в особи, яке виникло в установленому законом порядку, але не було зареєстроване?	266

Розділ 6. Віндикаційний позов..... 278 **ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС**

1. За яких умов можливим є витребування майна з чужого незаконного володіння?	278
2. Яке майно може бути витребуване на підставі віндикаційного позову?	280
3. Про можливість заявлення одночасно віндикаційного та негативного позовів	282
4. Чи поширюється на вимогу про витребування майна з чужого незаконного володіння позовна давність?	284
5. Що суд має враховувати у справах про витребування чи повернення земельних ділянок, які перебувають під посиленою правовою охороною держави?	285
6. Про захист права державної та комунальної власності на землі водного фонду	295
7. Як застосувати витребування майна з чужого незаконного володіння?	296

КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ

1. Що таке віндикаційний позов і яка його мета?	300
2. Чи можна вважати віндикаційним позов, який обґрунтовується чиненням перешкод власнику майна в доступі до нього?	301
3. Чи підлягають задоволенню одночасно заявлені віндикаційний (статті 387–390 ЦК) та негативний (ст. 391 ЦК) позови та за якими критеріями вони розмежовуються?	302
4. За якими критеріями розмежовуються кондикційний та віндикаційний позови?	306
5. У чому різниця між віндикаційним та реституційним позовами?	310
6. Чи є підстави вважати віндикаційним позовом вимогу про внесення змін до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно?	312
7. Що має враховуватися при зверненні до суду з віндикаційним позовом?	314
8. Хто є суб'єктом права на віндикацію?	316
9. Чи може звертатися за захистом права власності особа, якій майно передане за довіреністю?	318

10. Хто є відповідачем за виндикаційним позовом?.....	321
11. Хто є добросовісним набувачем?.....	323
12. Чи можна вважати, що майно вибуло поза волею власника, якщо державним органом було прийнято рішення про його відчуження, яке визнано незаконним?.....	325
13. Чи може вважатися майно таким, що вибуло поза волею власника, якщо рішення про відведення земельної ділянки приймалось не сесією місцевої ради, а іншим органом самоврядування?.....	327
14. В яких випадках можна вважати, що воля власника на відчуження його майна відсутня?.....	329
15. Що є предметом виндикаційного позову та об'єктом виндикації?.....	333
16. Чи може бути витребувана земельна ділянка від покупця нерухомості, на якій вона розташована?.....	334
17. Чи має бути повернене власнику незаконним володільцем за виндикаційним позовом майно, яке істотно змінилося?.....	337
18. Чи можуть бути об'єктом виндикації речі, визначені родовими ознаками?.....	338
19. Чи можна вимагати повернення цінних паперів на підставі ст. 388 ЦК?.....	340
20. До якої юрисдикції належать спори про виндикацію цінних паперів, власниками яких є фізичні особи?.....	341
21. З якого моменту починається перебіг позовної давності у правовідносинах щодо витребування майна від добросовісного набувача?.....	342

Розділ 7. Негаторний позов..... 345

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС

1. Про віднесення позову про виселення зі службового житла до виндикаційного чи негаторного.....	345
2. Щодо можливості вважати позов про захист прав орендаря негаторним.....	346

КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ

1. Що таке негаторний позов і які умови його пред'явлення?.....	348
2. Чим відрізняється негаторний позов від позову про встановлення сервітуту?.....	350
3. Чи може негаторний позов пред'являтися у зв'язку з наявністю не самого порушення права власності, а лише небезпеки його вчинення з боку відповідача?.....	353
4. Чи може бути предметом негаторного позову вимога власника земельної ділянки про зобов'язання власника сусідньої земельної ділянки знести (перемістити, викорчувати) об'єкти, побудовані (розміщені) відповідачем на його земельній ділянці?.....	356
5. Чи може бути задоволені негаторний позов у разі наявності між позивачем і відповідачем зобов'язальних відносин?.....	358
6. Якими за своєю природою є позови про виселення з житла та про звільнення нежитлових приміщень: виндикаційними чи негаторними?.....	361
7. Чи підлягають задоволенню вимоги про зняття особи з реєстрації, пред'явлені разом із вимогою про усунення перешкод у користуванні житлом або виселення?.....	365
8. Чи підлягає задоволенню позов власника житла про виселення з нього його родичів або осіб, з якими власник перебував у шлюбі?.....	368
9. Чи підлягає задоволенню вимога про визнання особи такою, що втратила право на користування житлом, пред'явлена разом із негаторним позовом або окремо від нього?.....	372
10. Чи підлягає задоволенню позов про виселення колишніх власників із житлового приміщення, на яке було звернено стягнення як на предмет іпотеки?.....	375

Розділ 8. Позови про відшкодування шкоди, заподіяної власнику..... 380

1. Які умови пред'явлення позову про відшкодування шкоди, заподіяної власнику майна?.....	380
2. Чи відшкодовується шкода, завдана внаслідок ДТП, особі, яка не є його власником, а керує ним на підставі довіреності або технічного паспорту, переданого власником?.....	383
3. Хто має право звернутися з вимогою про відшкодування шкоди, завданої майну, яке належить на праві спільної сумісної власності кільком особам?.....	385
4. Чи може сума заборгованості зі сплати земельного податку бути стягнена за позовом місцевої ради як збитки на підставі статей 22 і 1166 ЦК?.....	386

5. До кого має бути пред'явлений позов про відшкодування шкоди, завданої залиттям квартири, та які умови відшкодування цієї шкоди повинні бути доведені?	388
6. Які існують особливості відшкодування шкоди, завданої власнику майна джерелом підвищеної небезпеки?	391
7. Як слід розуміти поняття «майнова шкода» і «моральна шкода» в контексті їх відшкодувань власнику?	394
8. У чому полягає шкода, завдана майну власника?	396
9. В яких випадках відшкодовується моральна шкода, завдана порушенням прав власника?.....	401
10. Чи підлягає задоволенню позов про відшкодування збитків у формі упущеної вигоди, завданих у зв'язку з порушенням прав власника?.....	404
11. Чи можна відшкодувати шкоду, завдану майну падінням дерева, брили льоду тощо?	406

Розділ 9. Кондикційний позов..... 412

1. Що таке кондикційний позов і які умови його пред'явлення?.....	412
2. За якими критеріями розмежовуються реституційний (позов про повернення виконаного за недійсним правочином) і кондикційний позови?.....	415
3. За якими критеріями розмежовуються кондикційний позов (позов про повернення безпідставно набутого майна) і деліктний позов (позов про відшкодування шкоди)?.....	418
4. Як розмежовуються кондикційний і договірний позови?	421
5. Як співвідноситься поворот виконання рішення суду і кондикція?	424
6. Чи може бути предметом кондикційного позову вимога про стягнення з особи орендної плати за період користування земельною ділянкою без укладення договору оренди?	427
7. Який спосіб захисту прав є належним у випадку помилкового (надмірного) перерахування податків до державного чи місцевого бюджету?	431
8. Яка вимога повинна пред'являтися особою, яка на законних підставах набула право власності на річ, право власності на яку згодом було визнано за іншою особою?	433

Розділ 10. Захист прав співвласників 436

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС

1. Чи допускається використання поділу майна для звільнення майна з-під арешту в публічних відносинах?.....	436
2. Як ставитися до поділу майна подружжя на шкоду кредиторам?.....	437
3. У чому сутність переважного права співвласника?	438
4. Чи є визнання правочину недійсним ефективним способом захисту переважного права співвласника?	439
5. Щодо припинення права спільної власності на частку у нерухомому майні.....	441
6. Як розуміється така умова припинення права на частку в спільній частковій власності, що припинення права на частку не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членам його сім'ї?.....	443
7. Щодо припинення права юридичної особи на частку в спільній власності	444

КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ

1. Чи набуває об'єднання співвласників багатоквартирного будинку право власності на обладнання багатоквартирного житлового будинку?	445
2. Чи можна відступити від розміру часток у праві спільної власності у разі встановлення порядку користування спільним майном?.....	448
3. Чи може бути визнане майно, придбане одним із подружжя під час перебування у шлюбі, його приватною власністю?	449
4. Чи може орендар комунального майна стати його співвласником, якщо ним було здійснено реконструкцію цього майна? При цьому реконструкція ще не завершена	452
5. Чи може вважатися порушеним переважне право співвласника на придбання відчужуваної іншим співвласником частки, якщо договір про її придбання згодом було розірвано?	455
6. Який початок перебігу річного строку на звернення співвласника до суду з позовом про переведення на нього прав покупця частки у спільній власності? Наслідки спливу цього строку.....	457

7. Яка кількість умов є необхідною для позбавлення співвласника права на частку – одна з перелічених у ч. 1 ст. 365 ЦК чи їх сукупність?.....	459
8. Яку частку можна вважати незначною у розумінні ст. 365 ЦК?	462
9. За яких умов можна стверджувати про неможливість спільного користування майном?	465
10. Яка шкода буде вважатися істотною у розумінні ст. 365 ЦК?.....	466
11. Як визначається розмір частки для внесення коштів на депозитний рахунок суду?	468
12. Чи змінюється режим спільного майна після позбавлення одного зі співвласників права на частку?	469
13. Яка різниця між виділом частки та припиненням права на частку? Чи можна посилатися на ст. 364 ЦК при розгляді спору про примусове припинення права власності?.....	470

Розділ 11. Інші види позовів 474

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВС

1. Справа про звільнення майна з-під арешту.....	474
2. Чи є визнання правочину недійсним ефективним способом захисту порушених прав та інтересів першого покупця майнових прав при подвійному продажу майнових прав?.....	475

КОМЕНТАР НАУКОВЦІВ

1. Яка сфера застосування позову про звільнення (зняття) майна з-під арешту (виключення з опису)?	477
2. Чи існують особливості предметної та територіальної юрисдикції (підсудності) у справах про звільнення майна з-під арешту (виключення з опису)?	481
3. Який належний спосіб захисту права власності іпотекодавця, якщо іпотекодержатель за іпотечним застереженням незаконно зареєстрував за собою право власності на предмет іпотеки і перепродав у подальшому відповідне майно третій особі?	488
4. Який юридичний механізм захисту права власності внутрішньо переміщених осіб у зв'язку із збройним конфліктом на Сході України?.....	490

Передмова

Проблематика захисту права власності розгалужена, а судова практика – надто об’ємна, щоб видалося можливим охопити весь спектр захисту права власності. Таке завдання нами й не ставилось. У цьому виданні проаналізовано більшою мірою постанови Верховного Суду за 2019 – лютий 2020 р. і виявилось стільки важливих аспектів, що деякі категорії справ було вирішено згодом прокоментувати окремо.

Вивчення судової практики розгляду судами справ щодо захисту права власності супроводжувалося аналізом позицій Верховного Суду з їх аргументацією, тлумаченням, логікою та принципами. Цьому сприяло те, що серед авторів – судді Верховного Суду, які стисло і по суті прокоментували чимало показових судових справ. Серед авторів – також науковці та адвокати, які мають досвід у розв’язанні судових спорів. Три автори цього коментаря – члени Науково-консультаційної ради Верховного Суду, що також покладає на нас обов’язок посилено допомагати Верховному Суду в його діяльності. Тому, коментуючи судову практику, ми прагнули у міру своїх можливостей зробити свій вклад у її вдосконалення.

Науковий аналіз судової практики спорів щодо захисту права власності засвідчив підтримку нами переважної більшості підходів та позицій Верховного Суду і цілковиту згоду з висловленими Судом обґрунтуваннями. Водночас ми наводимо і додаткові аргументи або контраргументи, які варті того, щоб суд їх врахував та/або надав пояснення.

Цей коментар – не перша спроба довести плідність «союзу» суддівського, наукового та адвокатського досвіду задля вдосконалення практики вирішення судових спорів, чого ми, власне, й прагнемо.

*Професор
І. В. Спасибо-Фатєєва*